

Ärtväxter på Bispbergs klack

Elis Dahlgren

En sommardag 1940 strävade jag uppför en skogsstig på den jämförelsevis lättbestigna östra bergssidan av Bispbergs klack. Berget var här bevuxet med gles granskog, här och var avbruten av öppnare mark. Det var ett område som jag inte tidigare hade besökt och jag tittade mig därför nyfiken omkring.

Ganska långt upp på bergssluttningen nådde jag fram till ett litet grustag, vilket jag senare erfarit skall tillhöra Siggesgården i Pungmakarbo. Gruset var där av ett ovanligt grovkornigt slag, men som jag inte är insatt i geologi kunde jag inte avgöra vilka mineraler som ingick i det. Just där i gruset stötte jag på ett par växter som jag inte förr hade hittat under mina vandringar i dessa marker.

Det som fångat min uppmärksamhet var två i våra trakter iaut ovanliga ärtväxter. Här växte nämligen backvial, *Lathyrus sylvestris*, den mest högväxta av våra inhemska arter av familjen. Den klängde flera meter högt upp i några risiga granar som stod intill. Fastän de enpariga småbladen är spetsigare och de röda blommorna mindre visade växten ett klart släkttypiskt med luktärten, *L. odoratus*, som vi brukar så i våra rabatter och som till skillnad från backvialen är ettårig. Alldeles bredvid backvialen växte ett rikt bestånd av sötvedel, *Astragalus glycyphylus*, med sitt frodiga bladverk och sina blekgula blommor.

Några år senare påträffade jag därtill ett ymnigt bestånd av skogsvicker, *Vicia sylvatica*, endast något tiotal meter från den tidigare nämnda grusgropen. Skogsvickern är ju lätt att skilja från andra *Vicia*-arter genom sina relativt stora, vita och violettstrimmiga blommor och djupt tandade stipler. Det fanns alltså inte mindre än tre ovanliga baljväxter på samma lokal där på berget. Skogsvickern har jag för övrigt sedan observerat på flera platser på Bispbergs klack.

Om Sigges grustag med omgivning kunde kallas ett "smultronställe" i överförd bemärkelse för en inte alltför pretentiös amatörbotanist, så var det ett sådant också rent bokstavligt. När jag vid högsommartid ofta med en eller flera följeslagare besökte platsen, brukade vi passa på att njuta av de aromatiska skenfrukterna.

På andra lokaler inom klackområdet fann jag redan 1939 duvvicker, *Vicia hirsuta*, vid foten av en av Jätteklackens tvärstupande sydöstbranter, c:a 5-600 m sydväst från det tidigare nämnda grustaget. Duvvickern verkar ju späd och finlemmad i jämförelse med de vanligare *Vicia*-arterna och har små blekblå blommor. Vid Bispbergs gruva, på bergets motsatta kant, har jag också för länge sedan sett getväppling, *Anthyllis vulneraria*, typisk med sina höggula blommor. Det blev alltså summa fem i våra trakter tämligen ovanliga "fabacder" inom detta bergsområde. Vårärten, *Lathyrus vernus*, förekommer på flera ställen i den närbelägna Säterdalen, men jag har inte träffat på den i Bispberg.

Jag har skrivit ovanstående redogörelse i förflutet tempus då jag ingenting vet om hur det ser ut på berget nuförtiden. Jag har inte haft ork nu på många år att återbesöka dessa växtlokaler.

När jag rapporterade om vad jag hade hittat på klacken till Erik Almquist, som just var i färd med att samla material till Dalarnes Flora, så svarade han att "det var en överraskning att (den botaniskt väl undersökta Bispbergs klack kunde komma med sådana nyheter som *Astragalus glycyphylus* och *Lathyrus sylvestris*".